

Quins obstacles impedeixen l'ús del català a la justícia?

PLATA
FORMA
PER LA
LLENGUA

L'ONG del català

Introducció	03
1. La capacitat lingüística del personal de l'Administració de Justícia	04
2. La llengua dels procediments judicials	07
3. Els drets del ciutadà quan s'adreça a l'Administració de Justícia	12
4. El material de treball en castellà	15
5. La llengua de la justícia en les institucions centrals i superiors	18
6. El Tribunal Constitucional espanyol	20
7. La formació dels juristes: de la Universitat a l'Escola Judicial	22
8. Els acords i les relacions judicials en el marc internacional	24
9. Els costums i les inèrcies	26
10. La por de parlar la llengua pròpia, fins i tot quan hi tens el dret formal	27
Conclusions	29

Introducció

Aquest document que teniu a les mans és una segona versió d'un altre document que ja va ser editat el març del 2017. N'hem actualitzat els continguts i ampliat alguns punts i hi hem afegit dades noves.

L'Administració de Justícia continua sent un dels àmbits en què l'ús del català és precari, gairebé hi és absent. En aquest informe analitzem per què, després de força iniciatives, diversos programes, moltes estratègies i molts recursos dedicats a capgirar aquesta situació, ens trobem encara en un punt que podem anomenar de “desert lingüístic” del català en aquest sector.

Quins són els motius principals perquè el català es trobi avui en una situació tan crítica, gairebé d'invisibilitat?

1. La capacitat lingüística del personal de l'Administració de Justícia

En aquest sector professional trobem sovint que el personal és de procedència forana i que ningú no els ha exigint el català per poder exercir.

L'estructura dels cossos de funcionaris de l'estat espanyol ha permès que arribi als jutjats dels territoris de parla catalana molt de personal de fora del domini lingüístic, que en molts casos té la intenció de tornar al lloc d'origen tan aviat com pugui, fet que genera molta provisionalitat. Aquesta mobilitat i provisionalitat a les oficines judicials afecta la llengua: en molts casos l'entrada de funcionaris nous produeix canvis d'orientació lingüística en les oficines judicials, que deixen de treballar en català. A més, a Catalunya, tradicionalment, la concurrència a oposicions és més aviat baixa, i això també dificulta el procés de normalització lingüística a les oficines judicials.

Els jutges, els magistrats, els fiscals i els lletrats de l'estat espanyol, i el personal funcionari de l'estat estan obligats a saber castellà, però no català. El català, com estableix la Llei orgànica 6/1985 del Poder Judicial i el Reglament 2/2011 de la carrera judicial, no és ni tan sols un mèrit per obtenir una plaça a Catalunya, el País Valencià o les Illes Balears. L'únic valor que s'hi dona és una puntuació per al concurs a efectes d'escollir la destinació un cop les places regionals ja estan adjudicades. En alguns casos, com el del personal funcionari al servei de l'Administració de Justícia (article 483 de la Llei 6/1981), s'insisteix que el català en cap cas no pot ser eliminat, sinó que sempre és opcional.

Ni tan sols el fet que Catalunya i el País Valencià tenen reconegudes una sèrie de competències en Justícia permet que aquests governs puguin exigir la capacitat lingüística a la gran majoria de treballadors que treballen a l'Administració de Justícia dels jutjats catalans i valencians. Per exemple, si s'observa la Resolució JUS/1045/2019, de 17 d'abril, que publica diverses plantilles de personal dels jutjats, es pot observar que només han d'acreditar coneixements de català 4 de 117 treballadors dels jutjats de Girona, 4 de 84 dels de Cerdanyola del Vallès, 3 de 41 dels de Cornellà de Llobregat, 4 de 63 dels de Blanes, i 0 de 9 dels de Gadesa.

La raó d'aquesta proporció tan baixa és que l'article 530 de la Llei orgànica 6/1985 del Poder Judicial autoritza el requisit del coneixement del català només en els llocs singularitzats en què s'acrediti que aquest coneixement és imprescindible. Aquests llocs els han de proposar els governs català i valencià en l'aprovació inicial de les plantilles, però l'aprovació definitiva correspon al ministeri de Justícia.

El Reial decret 1451/2005 sobre provisió de places del personal funcionari al servei de l'Administració de Justícia no només manté el castellà com a requisit lingüístic únic per al personal de tot el territori (allà on és llengua pròpia i allà on no ho és), sinó que el català no és ni tan sols un mèrit per a l'assignació de la plaça, sinó un simple mèrit per a l'assignació de la destinació i per a la promoció interna en territoris on el català és llengua oficial.

Així mateix passa en el cos dels lletrats de l'estat, pel Reial decret 1608/2005, o en el cos de metges forenses, pel Reial decret 296/1996.

També per als fiscals el català és un mèrit per obtenir la destinació només allà on té caràcter oficial (Llei 50/1981, de l'Estatut orgànic del Ministeri Fiscal). També l'article 3 del Reial decret 634/2014 de substitucions de la carrera fiscal insisteix en el caràcter restrictiu del mèrit, que només és vàlid on el català té reconeixement oficial.

Les diverses disposicions estatals insisteixen en el caràcter obligatori del castellà, i en l'optatiu –com a màxim com a mèrit– del català en tot allò que depèn de l'Administració general de l'estat, encara que la feina s'exerceixi on el català és propi i oficial. L'article 102 de l'Estatut de Catalunya preveia que el català fos tan obligatori de conèixer com el castellà per exercir a Catalunya, però la sentència del Tribunal Constitucional el va reinterpretar de manera que la seva aplicació estava subjecta a la modificació de la Llei orgànica del Poder Judicial. Aquesta llei s'ha modificat posteriorment diverses vegades, però mai amb la intenció d'adaptar-la a l'Estatut. D'una altra banda, els coneixements de català que es compten com a mèrit sovint no garanteixen un nivell adequat per a la feina que es desenvolupa.

El Parlament de Catalunya ha presentat diverses proposicions al govern espanyol per equiparar els requisits del català i del castellà en l'àmbit de Catalunya, però mai no han estat ateses. El mes d'octubre del 2016 es va presentar una nova iniciativa legislativa per modificar l'article 231 de la LOPJ i poder exigir que el català fos requisit per exercir als territoris on és llengua oficial, d'acord amb les recomanacions del Consell d'Europa (gener 2016), però la manca del suport del PP i el PSOE ha acabat amb aquest intent de modificació, i per tant amb la possibilitat d'exigir el requisit lingüístic dels funcionaris que venen a treballar a Catalunya.

A la pràctica, el castellà és l'única llengua amb caràcter de requisit per a l'exercici de l'advocacia, perquè l'accés a l'exercici de l'advocacia en els tribunals dels territoris de parla catalana és permès als advocats membres de qualsevol Col·legi de l'estat espanyol, que poden haver cursat la formació en qualsevol universitat de qualsevol de les regions de l'estat, i als professionals que hagin estudiat en una universitat estrangera i tinguin homologats els estudis en Dret.

1.1. Situació en el Dret comparat

El Comitè de Ministres del Consell d'Europa s'ha adreçat al Govern espanyol per exigir que apliqui la Carta europea per a les llengües regionals o minoritàries i que intensifiqui les mesures destinades a garantir l'adequada presència de les llengües cooficials en l'Administració de l'estat.

Certament, la marginalitat del català en la legislació espanyola, que no és cap requisit per accedir a les places de funcionari de l'Administració de Justícia radicada als territoris on és llengua oficial, contrasta amb la d'altres països.

Vegem quins són els requisits lingüístics del personal de Justícia en d'altres països segons el Dret comparat:

Bèlgica: Els jutges, fiscals i lletrats de l'Administració de Justícia han de conèixer la llengua del territori on actuen. No hi ha un requisit generalitzat de coneixement d'un sol idioma, sinó que varia segons el territori.

Suïssa: Els jutges, fiscals i lletrats de l'Administració de Justícia han de conèixer la llengua del territori on actuen. Només cal que coneguin l'alemany (la llengua més parlada de la confederació) en aquells territoris on és llengua pròpia.

Canadà: Els funcionaris de justícia han de conèixer l'anglès o el francès, segons quina sigui la llengua pròpia del territori en què actuen, però no hi ha l'obligació de conèixer l'anglès en tot el territori, com passa a Espanya amb el castellà.

1.2. Possibles solucions per al cas català

Possibles solucions per promoure el català entre els professionals de l'Administració de Justícia:

- El fet que a Catalunya no hi hagi una concurrència opositora important (que tampoc és destacable ni al País Valencià ni a les Illes Balears) dificulta que les places estables siguin ocupades majoritàriament per professionals catalanoparlants o catalanocompetents. Caldria estudiar la implantació d'un programa de beques per a persones opositores, condicionades a la capacitat lingüística en català.
- Un dels altres problemes és el poc arrelament que mostra el personal funcionari de procedència forana, que passa una temporada en tres de les regions de l'estat espanyol en què el nivell de vida resulta més car i de seguida torna al lloc d'origen. Podria resultar força útil millorar les condicions laborals dels funcionaris radicats a Catalunya per a afavorir-ne l'arrelament i vincular aquesta millora de condicions laborals a l'acreditació del coneixement del català.
- Tanmateix, cal ser conscients que les solucions més eficaces passarien per un canvi normatiu que permetés exigir el coneixement del català per treballar en l'Administració de Justícia a Catalunya.

2. La llengua dels procediments judicials

La regulació del règim lingüístic pel que fa als processos judicials s'estableix en l'article 231 de la Llei orgànica del Poder Judicial, que fa un tractament diferenciat del català, com també es fa en l'àmbit del règim jurídic de les administracions. La redacció actual d'aquest article comporta que la llengua de les actuacions judicials sigui, per defecte, el castellà, provisió que menysté el principi d'igualtat de les dues llengües oficials: segons aquest article, els jutges, els magistrats, els fiscals, els lletrats de l'estat i la resta de funcionaris de jutjats i tribunals fan servir el castellà, i l'ús del català per part del funcionari és merament potestatiu, sempre que cap part al·legui indefensió.

El català només està permès on és llengua pròpia i oficial reconeguda. Si es fa servir, cal fer d'ofici traducció dels documents quan poden tenir efecte fora de la jurisdicció dels òrgans judicials de la comunitat autònoma, com també dels recursos de cassació que es presenten davant del Tribunal Suprem. El fet que aquesta documentació s'hagi de traduir al castellà inhibeix els agents jurídics de fer ús del català.

Convé destacar la perversió que representa el fet de "tenir efecte **fora** del territori". En la majoria de casos aquest argument s'acaba fent servir per justificar que jutjats que tenen competència sobre els territoris en què el català és oficial però s'ubiquen físicament a Madrid (l'Audiència Nacional, la Junta Electoral Central, el Tribunal Suprem, el Tribunal Constitucional) no admetin que les parts, els testimonis o els seus representants s'expressin en català, tot i que és el jutjat que correspon al territori.

Aquesta previsió seria prou lògica si, per exemple, una causa judicial a Catalunya constituís part d'una causa més gran instruïda per raó territorial en un jutjat d'un territori de parla castellana. Per exemple, si un pres s'escapa de la presó d'Herrera de La Mancha (a la província de Ciudad Real) i en la fugida roba un cotxe a Tarragona, la instrucció del robatori d'aquest cotxe –que s'hauria pogut fer en català–, probablement acabaria en concurs en un jutjat de Ciudad Real, lloc en què la llengua pròpia i oficial és el castellà, i seria lògic que es traduís i que les parts (inclòs l'afectat pel robatori a Tarragona), els professionals i els testimonis que hi intervinguessin s'expressessin en castellà o se'ls traduís a aquesta llengua.

Tanmateix, el Tribunal Constitucional espanyol ha deixat clara la seva postura sobre la qüestió de què vol dir tenir efecte "fora" d'un territori. Ho va fer en la sentència 31/2010, sobre la constitucionalitat de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya aprovat el 2006, que en el seu Fonament Jurídic 21 exposava (l'ús de la negreta és responsabilitat de l'autoria):

“L'apartat 5 de l'art. 33 EAC, per la seva banda, seria contrari a la Constitució si l'Estatut pretengués derivar de la cooficialitat de la llengua catalana la seva qualitat de mitjà de comunicació jurídicament vàlid respecte de poders públics no radicats en el territori de la Comunitat Autònoma de Catalunya. Tal condició és privativa del castellà (STC 82/1986, de 26 de juny, FJ 2). El **criteri territorial rellevant** als efectes de la delimitació del poder públic vinculat a les conseqüències de principi inherents a la cooficialitat d'una llengua autonòmica és el de la seu de l'autoritat, no el de l'abast territorial de la seva competència respectiva, atès que això darrer implicaria la subjecció de tots els òrgans d'àmbit estatal als efectes de la cooficialitat de totes les llengües autonòmiques en qualsevol punts del territori nacional; això és, una vinculació per principi reservada a l'única llengua espanyola comuna. [...]

En aquest sentit, l'existència o no d'eficàcia jurídica dels escrits presentats en català als òrgans esmentats, i el grau d'aquesta en el seu cas, l'ha d'establir el legislador estatal competent, amb completa llibertat, dins dels límits constitucionals.”

Art. 3.1 Constitució espanyola

La política d'ús exclusiu del castellà contrasta amb el conveni signat entre el Regne d'Espanya i la República portuguesa, relatiu a la cooperació judicial en matèria penal i civil (Madrid, 19 de novembre de 1997), en què s'acorda que “les sol·licituds i els documents relatius a l'auxili judicial internacional en matèria penal i civil tramesos entre el Ministeris d'Assumptes Exteriors i de Justícia, així com les autoritats judicials, podran estar redactats en l'idioma de l'estat requeridor, per la qual cosa totes dues parts renunciari a fer ús de les reserves que haguessin formulat en els Tractats multilaterals dels quals siguin parts”.

La primacia del castellà resulta reforçada per la facultat de tria lingüística del personal judicial. El jutge sempre pot demanar la traducció d'un document al castellà, encara que l'hagi elaborat l'Administració de Justícia. En canvi, si l'original és en castellà, el jutge no pot demanar-ne la traducció al català. Això es podia fer fins l'any 1994 en les comunitats autònomes de llengua pròpia i oficial catalana, però la reforma del Poder Judicial (Llei orgànica 16/1994) va estendre arreu del territori aquest privilegi únicament per al castellà, i el va consolidar.

L'any 2006 l'Associació de Juristes en Defensa de la Llengua Pròpia va iniciar una campanya per la qual els advocats sol·licitaven per escrit que els procediments que iniciaven es tramitessin en llengua catalana. Aquesta campanya es va traslladar al Conseller de Justícia de la Generalitat de Catalunya. Actualment, per acord de govern de l'any 2014, els lletrats i lletrades de la Generalitat de Catalunya demanen en els escrits que els procediments es duguin a terme en català.

Malauradament, els jutges fan cas omís d'aquestes peticions en el 85% dels casos, tal com la Plataforma per la Llengua va reflectir el 2018 en l'informe “L'ús del català davant les actuacions judicials dutes a terme en plets en què són part els advocats de

la Generalitat”, elaborat a partir de les publicacions del Departament de la Presidència de la Generalitat de Catalunya del 2017, que indicaven que només el 15% dels documents judicials (sentències, interlocutòries i documents de tramitació) derivats de les actuacions d'aquest Departament eren en català, tot i que els advocats de la Generalitat sol·liciten sempre per altressí la tramitació dels procediments en català.

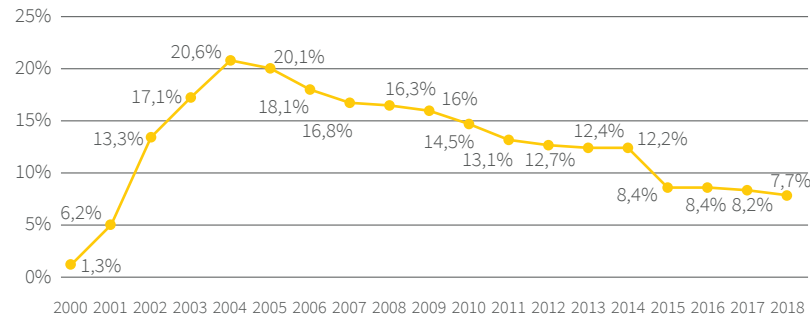
El desembre de l'any 2016, el Departament de Justícia i el Consell de l'Advocacia Catalana van acordar el pagament d'una quantitat addicional per actuació als advocats del torn d'ofici que presentessin els escrits en català, com a mesura per potenciar l'ús de la llengua en els procediments. Es tractava d'una prova pilot que es va desplegar el 2017 en el marc d'un acord que la Generalitat va signar amb el Consell de l'Advocacia Catalana per impulsar l'ús de la llengua. S'hi podien acollir voluntàriament tots els advocats que prestaven serveis d'assistència jurídica gratuïta a Catalunya. L'objectiu era incrementar la presència de la llengua catalana en les demandes, els recursos, les apel·lacions i les notificacions judicials. Tanmateix, quan es va aplicar l'article 155 de la Constitució espanyola, aquesta prova pilot no es va renovar, i tampoc no es va tornar a renovar amb el govern efectiu de la Generalitat l'any 2018, de manera que l'efecte de la mesura no es va poder avaluar correctament.

A les oficines judicials són els jutges o lletrats de l'estat els qui determinen la llengua que s'ha d'utilitzar a la seva oficina. D'aquesta manera, la llengua emprada a l'oficina respon únicament a la voluntat del personal que hi treballa, i no a la del ciutadà que s'hi adreça. A Espanya, a diferència de països multilingües semblants, no són els ciutadans els qui trien la llengua d'entre les pròpies de l'estat, i el jutge qui s'hi ha d'emmotllar, sinó que és el jutge qui escull la llengua. A més, com que la llei determina que, per defecte, la llengua d'ús és el castellà, aquest idioma té una preeminència clara.

A l'Administració de Justícia s'ha creat una inèrcia, difícil de trencar, per la qual tots els operadors tenen consciència que en la tasca professional han d'actuar en castellà. Aquesta situació crea un cercle viciós: la imposició del castellà fa que hi hagi poca demanda d'ús del català entre els professionals del dret i alhora, en efecte, el funcionariat judicial no veu l'ús d'aquest idioma com una necessitat.

El nombre de sentències judicials en català a Catalunya és un termòmetre anual que indica que la salut del català a la justícia empitjora. La xifra del 2018 (7,7% de les sentències en català) va ser la pitjor per a la llengua pròpia des de l'any 2001, quan les sentències redactades en la llengua pròpia van representar el 6,18% del total. De fet, l'ús del català en les sentències s'ha anat reduint durant tots els anys posteriors al 2004, moment en què s'havia arribat a un pic del 20,63% de sentències en català gràcies al Pla pilot de funcionament en català de les oficines judicials que es va impulsar a l'època. Així, en un període de només 14 anys sense plans de foment equivalents, l'ús del català ha caigut gairebé 13 punts percentuals.

Proporció de sentències en català als jutjats catalans (2000-2018)

Font: Generalitat de Catalunya. Departament de Justícia

2.1. Situació en el Dret comparat

La legislació espanyola, en particular l'article 231 de la Llei orgànica del Poder Judicial, imposa el castellà com a llengua de referència per defecte en la justícia en tot l'estat. En el Dret comparat, la situació és ben diferent:

Bèlgica: La legislació belga contempla les llengües històriques dels territoris a l'hora d'exigir-ne el coneixement. Així, la llengua de la justícia a Flandes és el neerlandès, a la Valònia francòfona ho és el francès, a la regió de la capital, Brussel·les, ho són el francès i el neerlandès, i al territori germanòfon hi conviuen usos bilingües en francès i alemany, i la part afectada és la qui tria la llengua del procediment.

Suïssa: La llengua per defecte de la justícia és l'alemany, el francès o l'italià, segons el cantó.

Canadà: Les províncies tenen la competència de determinar els règim lingüístic de l'Administració de Justícia. Així doncs, en algunes províncies la llengua de referència de la justícia és l'anglès; en d'altres, com el Quebec, la llengua per defecte és el francès.

2.2. Possibles solucions per al cas català

Per incrementar l'ús del català en els procediments judicials, es podria:

- En primer lloc, recuperar el Pla de foment de l'ús del català en les actuacions lletrades que bonificava els advocats de torns d'ofici que fessin les actuacions en català. Seria interessant revisar si la informació va arribar de fet a tots els destinataris possibles, atès que hi va haver moltes diferències entre cada col·legi professional.
- Establir convenis amb els col·legis d'advocats pels quals es bonifiqui la quota dels professionals col·legiats que adquireixin el compromís de fer les actuacions en català.
- Reforçar la presència del català en les sentències, les interlocutòries i els documents de tramitació, ja sigui amb el finançament de la traducció –com en el cas del País Basc– o amb la represa del Pla que bonificava els jutges que emetien sentències en català.

Destaquem un cop més, però, que la solució és fer efectiu el dret de tramitar els procediments en català. En aquest sentit, el Congrés i el Senat espanyols van rebutjar el 2016 i 2017 propostes no de llei dels diputats i senadors catalans d'En Comú Podem que proposaven:

- Modificar la normativa processal necessària per assegurar el dret de l'opció lingüística en tot el procés judicial, inclosa la de la Llei orgànica del Poder Judicial o la d'enjudiciament.
- Fer constar aquesta opció lingüística "en la caràtula del procediment, en un lloc visible i de manera manifesta".
- Si no s'exercitès aqueix dret a l'ús d'una llengua cooficial, el procés es cursarà en la llengua minoritària en les comunitats on n'hi hagi més d'una.

3. Els drets del ciutadà quan s'adreça a l'Administració de Justícia

Si un ciutadà s'expressa en castellà no té cap restricció i gaudeix de tots els drets i possibilitats a tot arreu del territori espanyol. En canvi, el català està clarament restringit.

Més enllà de les provisions que es deriven del dret de defensa de l'acusat, la llengua catalana només es pot fer servir on és llengua pròpia i oficial. Tal com estableix l'article 231 de la Llei orgànica del Poder Judicial, les al·legacions, orals o escrites, **en llengua catalana** només es poden fer davant dels òrgans judicials radicats a la comunitat autònoma, **però no davant dels òrgans centrals** que representen tot l'estat.

El català també té d'altres restriccions. No hi ha cap garantia que la transcripció de les declaracions dels testimonis o dels acusats es faci en català, ni tan sols on és llengua pròpia i oficial i malgrat que les declaracions hi hagin estat fetes. En canvi, en castellà sí que en té garanties.

A més, ni els acusats, ni els advocats, ni els testimonis no tenen el dret d'expressar-se davant del jutge directament en català sense intèrpret. Aquesta realitat és el resultat del fet que el jutges no tenen cap obligació de conèixer el català. Això significa bàsicament que es vulnera i condiona el dret d'opció lingüística dels ciutadans catalanoparlants, atès que el ciutadà o l'advocat catalanoparlants no gaudeixen del dret que els jutges o els funcionaris els entenguin directament en la llengua pròpia, mentre que el ciutadà castellanoparlant té aquest dret garantit.

La legislació bàsica de la Llei d'enjudiciament criminal, modificada unes quantes vegades, fa totes les suposicions a favor del castellà i suposa per defecte que el procés es desenvoluparà en castellà. Les darreres modificacions de la legislació en la línia de les recomanacions que va fer el Consell de Ministres del Consell d'Europa, no han representat grans canvis de tendència.

L'estat va reformular el marc jurídic per donar preferència al castellà. Durant el 2015, es van aprovar la Llei orgànica 13/2015, de 5 d'octubre i la Llei orgànica 5/2015, de 27 d'abril, que modifiquen la Llei d'enjudiciament criminal en la línia del dret d'assistència a les víctimes, i allà on es feia referència al dret de traducció quan no s'entengui el castellà, ara es fa referència al dret de traducció quan no s'entengui el castellà o la llengua oficial en què es desenvolupi l'actuació.

Aquesta modificació, tot i que normalitza l'ús de llengües diferents del castellà als tribunals pel que fa a les víctimes, **no preveu drets lingüístics equitatius per als testimonis**, que continuen tenint dret d'interpretació només quan no entenen el castellà. Tampoc fa la modificació que més han reclamat els experts del Consell d'Europa, perquè no elimina la desigualtat legal que representa el fet que **en les actuacions judicials en què s'expressa més d'una opció lingüística, es preveu que les actuacions es desenvolupin en castellà**.

3.1. Situació en el Dret comparat

La situació dels drets lingüístics dels ciutadans és un àmbit en què la legislació de l'estat espanyol representa, de nou, una singularitat normativa en el marc del Dret comparat, atès que d'altres estats amb realitats plurilingües ofereixen als ciutadans més garanties de drets lingüístics.

Bèlgica: A la regió de Brussel·les es pot triar entre el funcionament en neerlandès o francès segons vulgui la part afectada. Hi ha dret d'opció lingüística en qualsevol procediment judicial arreu del territori. Els jutjats de fora de Brussel·les funcionen en les llengües pròpies de cada territori, però es preveu que una persona acusada pugui sol·licitar el trasllat de la causa a una regió en què es faci servir la seva llengua. Per tant, el dret d'opció lingüística davant de la Justícia està protegit en tot l'estat.

Suïssa: Qualsevol ciutadà suís té el dret de fer servir la llengua nacional pròpia en qualsevol tribunal federal (instància superior a les jurisdiccions cantonals), i a més, tots els tribunals federals fan servir totes les llengües oficials.

Canadà: Garanteix a tots els ciutadans el dret d'expressar-se tant en anglès com en francès davant de tots els tribunals del país. En general es pot escollir la llengua dels procediments en els processos criminals que depenen de l'estat federal, cosa que permet garantir els drets lingüístics dels processats.

3.2. Possibles solucions per al cas català

Malauradament, l'obstacle principal per garantir els drets del ciutadà davant de la justícia a l'estat espanyol és normatiu. No es tracta tant de conscienciar els ciutadans catalanoparlants dels seus drets lingüístics com d'aconseguir que aquests rebin prou protecció per part dels poders públics. En aquest sentit seria convenient:

- Proposar a les Corts espanyoles la modificació de l'article 231 de la Llei orgànica del Poder Judicial per sol·licitar que la ciutadania tingui el dret de tramitació dels procediments judicials en català.
- Proposar a les Corts espanyoles la modificació dels articles 431, 483, 521 i 530 de la mateixa llei, per sol·licitar que el coneixement del català (i de l'occità, en el cas de la Vall d'Aran) sigui un requisit per a jutges, magistrats, fiscals, lletrats de l'Administració de Justícia i personal al servei de l'Administració de Justícia, si s'escau, amb un període d'adaptació no superior a sis mesos.
- Proposar al govern de l'estat que formi i sensibilitzi els funcionaris, tant de l'estat com del Poder Judicial i de la Generalitat, en el coneixement de totes les llengües oficials i dels drets lingüístics. A aquest efecte, convé assegurar el compliment dels protocols de respecte del dret d'opció lingüística.
- Proposar al Tribunal Superior de Justícia de Catalunya que reiteri la necessitat i l'obligatorietat de complir i garantir els drets lingüístics.

4. El material de treball en castellà

El material de treball dels operadors jurídics (manuales, codis anotats, legislació, etc.) estan redactats en una gran majoria en llengua castellana. No hi ha en català cap legislació estatal, comunitària i internacional publicada o ratificada per l'estat espanyol abans de l'any 1998. Només n'hi ha en una petita part posterior a aquella data, i no se n'actualitzen els canvis ni se'n publiquen versions consolidades (amb les modificacions incorporades). Les lleis que es publiquen al BOE es tradueixen a la versió en català amb retard.

La manca d'actualització de la legislació en català fa que la legislació en castellà sigui l'única que ofereix seguretat jurídica a la pràctica, i que els únics parlants que poden accedir a les lleis en la seva llengua siguin els parlants de castellà. Això origina un greuge comparatiu important entre comunitats lingüístiques i fa que jutges, fiscals i lletrats en general posin traves al funcionament del català. Mentre que el castellà té la garantia de l'estat pel que fa a l'edició de materials i la llei que en garanteix tota la legislació, el català no.

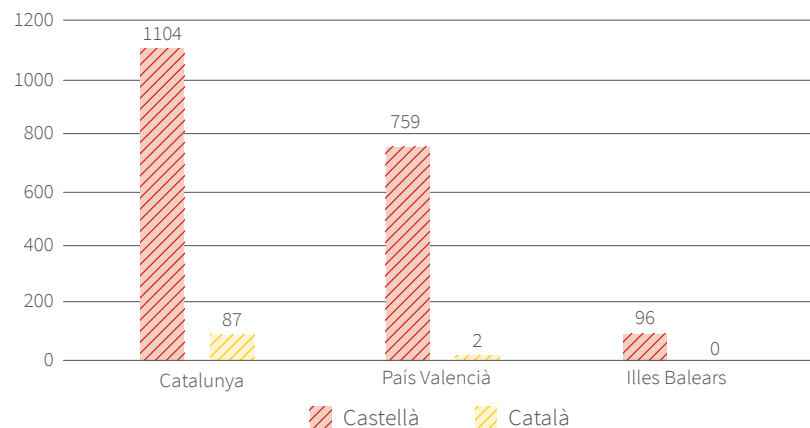
Aquest material és el que s'utilitza primer en les universitats i més tard en l'àmbit professional. El fet que el material de treball i la formació es rebin majoritàriament en castellà habitua els estudiants i futurs juristes a treballar amb terminologia jurídica en castellà.

El català és minoritari en el màster d'Advocacia; en concret, és la llengua en què s'imparteixen el 28% de les hores de docència dels màsters de les universitats catalanes en el curs 2019-2020. Però, fins i tot en les classes que s'imparteixen en català, una part de les lleis i la terminologia que es fa servir és en castellà, fet que porta a una familiarització més gran amb la terminologia i el llenguatge jurídic en castellà. Com a conseqüència d'aquesta desigualtat en la presència de les llengües, a l'hora de fer l'examen de l'accés a la professió, que és en la modalitat de tipus test, moltes de les persones que s'examinen prefereixen fer-ho en castellà perquè dominen més el llenguatge i la terminologia.

Els exàmens d'accés a la professió es poden fer en castellà o en català, d'acord amb el conveni que el Ministeri de Justícia i el Departament de Justícia van signar el 15 de setembre de 2016. En aquest conveni es va decidir que els exàmens es traduirien al català i que la despesa corria a càrrec de la Generalitat de Catalunya. Malgrat aquest acord, són poques les persones que fan la prova en català pels motius que acabem d'explicar, i també perquè el lliurament dels exàmens és, per defecte, en castellà.

La versió en català s'ofereix mentre es fa el lliurament dels exàmens en castellà, i qui la vol, l'ha de sol·licitar expressament. Aquesta situació desincentiva les persones que tenen aptitud i preferència similar per respondre en una llengua o en l'altra.

La prova d'accés a la professió de l'advocacia es va poder fer en català a València, Barcelona i Palma només des del 2016. Tanmateix, la versió en català ha presentat errades de numeració en algunes convocatòries. Aquesta combinada amb el fet que el castellà és l'única llengua en què s'actualitzen les lleis al BOE i la presència massiva del castellà en la formació, posa en dubte la condició de cooficial del català en aquest àmbit professional. Tot plegat provoca que només 87 dels 1.191 (el 7,3%) dels exàmens d'advocacia sol·licitats a Barcelona el 2019 siguin en català, cap dels 96 examinands que van fer l'examen a Palma en segona convocatòria va sol·licitar de fer-lo en català, i només 2 de 761 alumnes (un 0,3%) va optar per fer l'examen en valencià a València.

Gràfic 2. Llengua en què els aspirants a l'examen d'accés a l'advocacia 2019 escullen fer la prova. Primera i segona convocatòries
Font: Ministeri de Justícia espanyol

4.1. Situació en el Dret comparat

Vegem la llengua del material jurídic en el Dret comparat:

- Bèlgica:** Aproven els textos legals en les diverses llengües oficials. Si hi ha divergències entre diversos textos per raó de llengua, es resolen segons el criteri del legislador sense que una llengua tingui preeminència interpretativa sobre les altres.
- Suïssa:** Les lleis es publiquen en alemany, francès i italià. L'entrada en vigor de la normativa es calcula a partir de la darrera versió publicada, per tant no hi ha un rang entre les diverses llengües.
- Canadà:** Les lleis del Canadà es publiquen en anglès i en francès. Aquesta publicació bilingüe és requisit de validesa de la normativa i es fa en un mateix document en columnes paral·leles. De fet, la jurisprudència canadenca ha establert que quan un text remet a un altre text legal, aquest també ha de constar escrit en les dues llengües.

4.2. Possibles solucions per al cas català

Més enllà dels canvis normatius, s'hauria d'apostar per la creació de material jurídic en català:

- Compromís dels diferents governs (estatal i autonòmics) per garantir la publicació de manuals jurídics actualitzats en llengua catalana.
- Creació de plataformes digitals que permetin una navegació àgil per contingut normatiu actualitzat en català.
- Campanyes als col·legis professionals (advocats, notaris, etc.) per facilitar que disposin d'eines jurídiques (models, formularis, manuals) en català.

5. La llengua de la justícia en les institucions centrals i superiors

El castellà és l'única llengua de funcionament dels òrgans centrals de l'Administració de Justícia perquè així ho defineix la Llei orgànica 6/1985 del Poder Judicial. Aquest òrgans requereixen traduccions al castellà quan venen documents de comunitats autònomes que poden fer servir el català (el català sempre és optatiu). En canvi, els documents en castellà no requereixen traducció al català quan surten de l'Autonomia cap a les institucions centrals de l'Administració de Justícia. Institucions emblemàtiques de l'estat espanyol com el Tribunal Suprem, el Consell General del Poder Judicial, l'Audiència Nacional i la Junta Electoral Central funcionen només en castellà, fins i tot en la redacció de les sentències.

En el Dret comparat, aquestes institucions haurien de ser neutres amb la llengua i publicar sentències en diverses llengües, d'acord, per exemple, amb les parts afectades. Però en el cas espanyol no hi ha una adequació a la llengua de les parts, sinó que són les parts que cal que s'adaptin a les exigències de l'Administració i els adrecin sempre una versió en castellà, mentre que l'Administració emetrà les sentències també sempre en castellà. Aquesta realitat representa, de nou, restringir els drets dels catalanoparlants, que es veuen impeditos per exercir la defensa dels seus interessos en la llengua pròpia.

Per exemple, quan un procediment en català s'ha de resoldre en el tribunal de cassació (al Tribunal Suprem), s'ha de traduir íntegrament al castellà a càrrec de l'erari públic, com estableix l'article 231 de la Llei orgànica del Poder Judicial. No es preveu la cassació en llengua catalana, ni tan sols en els casos en què el procediment s'ha celebrat en aquesta llengua.

De fet, el procediment en català s'acaba a la instància d'apel·lació (segona instància), però no arriba a les instàncies superiors. Una mostra més del caràcter supletori del català en seu judicial. Aquest fet pot generar que alguns professionals de la justícia (des dels advocats fins als jutges) evitin fer servir el català en procediments en què preveuen que és mínimament probable que una part apel·li fins arribar a un òrgan central per evitar dilacions (i costos a l'erari públic) que no tindrien en cas de fer servir el castellà.

Les institucions judicials esmentades no tenen ni tan sols un nom oficial en català. En el cas dels tribunals regionals situats en indrets de llengua pròpia catalana, les sentències també són majoritàriament en castellà. És el cas del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, i també el dels tribunals superiors de justícia de les Illes Balears (TSJIB) i del País Valencià (TSJCV), en què l'ús del català és testimonial.

5.1. Situació en el Dret comparat

La llengua de l'Administració de la Justícia en les instàncies superiors en el Dret comparat:

Bèlgica: Els tribunals de cassació funcionen en les llengües pròpies del territori sobre el qual tenen competència. Fins i tot el Tribunal de Cassació de Lieja, una ciutat majoritàriament de llengua francesa, funciona en francès i en alemany, tot i que l'alemany és la llengua de menys de l'1% dels belgues i representa només del 4% dels habitants del territori de competència del Tribunal. A més, el fet que Lieja, la capital judicial d'aquest àmbit, sigui fora de l'àmbit territorial en què l'alemany és llengua pròpia, tampoc no impedeix que el tribunal funcioni en les dues llengües sobre les quals té competència; ben al contrari de l'exemple espanyol, que s'explica en l'apartat 2 d'aquest informe.

Suïssa: A Suïssa tampoc no hi ha una llengua per defecte en les instàncies federals (que equivaldrien a les instàncies superiors del sistema judicial espanyol), sinó que totes les llengües oficials dels diversos territoris comparteixen el mateixos usos.

Canadà: Els tribunals federals de Canadà funcionen de manera totalment bilingüe i s'adapten a les demandes dels usuaris. A nivell lingüístic, els tribunals de Canadà tenen la concepció de servei públic i prioritzen que el ciutadà es pugui expressar i fer valer els seus drets en la llengua que li és pròpia.

5.2. Possibles solucions per al cas català

Al marge de canvis normatius, atès que és el marc jurídic el que situa el català en termes d'inferioritat, seria possible d'impulsar les mesures següents:

- Proposar un servei de traducció al CGPJ des del Departament de Justícia. Com a mínim, això permetria garantir en els documents i les actuacions dels usuaris la mateixa situació que tenen els expedients judicials tramitats en castellà.
- Proposar que les institucions judicials centrals i superiors tinguin també seu o delegació a Catalunya, el País Valencià o les Illes Balears, per garantir els drets lingüístics dels administrats d'aquests territoris.

6. El Tribunal Constitucional espanyol

Tot i que és l'òrgan de representació principal dels drets fonamentals de tots els ciutadans, el Tribunal Constitucional espanyol funciona exclusivament en castellà. L'article 8 de la Llei orgànica 2/1979 del Tribunal Constitucional ja remet a les altres lleis judicials sobre la llengua, que estableixen un privilegi per al castellà. A la pràctica, malgrat els centenars i centenars de sentències publicades, l'ús del català hi és absent.

Les sentències no s'adapten a la llengua de qui les presenta, sinó que cal presentar-les en castellà. Fins i tot quan hi ha una versió optativa en català, la resposta es decanta sempre pel castellà. També són només en castellà les notes de premsa que el Tribunal Constitucional elabora. El català tampoc no té gairebé presència en el web d'aquesta institució, que té una versió en català molt mancada de continguts i que no s'enllaça des de la versió en castellà, però que curiosament (o no) presenta versions en anglès i francès visibles i que s'enllacen des de la versió en castellà.

6.1. Situació en el Dret comparat

La situació dels tribunals constitucionals equiparables és la següent:

- Bèlgica:** El Tribunal Constitucional belga es compon de dotze magistrats, sis dels quals pertanyen al grup lingüístic francòfon i sis al grup lingüístic flamenc, amb una presidència rotatòria. La llengua alemanya també hi té quotes de representació.
- Suïssa:** La composició del Tribunal Suprem Federal de Suïssa ha de tenir, per requisit normatiu, representació de totes les llengües del país. Tradicionalment es compon d'un jutge de llengua romanx, tres de llengua italiana, dotze jutges francòfons i vint-i-cinc germanòfons.
- Canadà:** La Cort Suprema del Canadà es compon de magistrats que tenen com a requisit conèixer les dues llengües oficials, el francès i l'anglès. És possible i perfectament normal dirigir-se a aquesta instància en qualsevol de les llengües oficials del país.

6.2. Possibles solucions per al cas català

Possibles solucions a la situació del català en el Tribunal Constitucional espanyol:

- Conveni de col·laboració entre el Departament de Justícia de la Generalitat i el Tribunal Constitucional espanyol per oferir un servei de traducció del web i les sentències.
- Proposar a les Corts espanyoles la modificació de la Llei orgànica del Tribunal Constitucional amb la finalitat que reculli en l'articulat un tracte igualitari per a totes les llengües oficials.
- Conveni per establir una delegació del Tribunal Constitucional espanyol a Catalunya, el País Valencià o les Illes Balears per tal de tramitar els expedients i els recursos d'empara constitucional dels ciutadans d'aqueixos territoris.

7. La formació dels juristes: de la Universitat a l'Escola Judicial

La formació jurídica és majoritàriament en castellà en tots els nivells d'estudi. L'estudi que va presentar la Plataforma per la Llengua per al curs 2019-2020 mostra que en els diversos graus de Dret de les universitats catalanes les hores de docència en català representen el 39%; tot i que cal dir que amb fortes diferències segons la universitat. Un esglaió superior al grau de Dret, el màster d'Advocacia, té una situació encara més dolenta, només el 28% de les hores de docència són en català. Només la URV i la UOC asseguren un pla d'estudis completament en català, almenys pel que fa a la docència.

Ni tan sols a Barcelona, on hi ha una de les seus de l'Escola Judicial amb la formació bàsica, no és possible de fer la formació jurídica en català. Ni a Madrid ni a Barcelona, no hi ha dues línies, una en castellà i l'altra en català. Tampoc no hi ha una formació mixta en diverses llengües, o una de territorialitzada. Sigui on sigui la formació, tot l'ensenyament bàsic és exclusivament en castellà. Mentre que el castellà és una obligació i és llengua d'estat, tal com estableix el Reglament 2/1995 de l'Escola Judicial, el català només és una opció fora de les assignatures obligatòries, una particularitat d'àmbit autonòmic i restringit. El nom oficial de la institució també és en castellà i prou: Escuela Judicial Española.

7.1. Situació en el Dret comparat

Pel que fa a la formació jurídica en el Dret comparat, trobem el següent:

- Bèlgica:** El fet que els requisits lingüístics per als magistrats variïn segons el territori ja promou que la formació jurídica respecti les diferents llengües oficials. D'una altra banda, a Bèlgica es pot estudiar dret en francès o en neerlandès segons la universitat que es triï.
- Suïssa:** Igual que a Bèlgica, el fet de que els magistrats i els funcionaris de l'Administració de Justícia hagin de conèixer la llengua del territori ja fomenta l'estudi plurilingüe del Dret. El més habitual és que cada universitat imparteixi les classes en un sol idioma. Així, les universitats de Bale, Berna i Lucerna, entre d'altres, fan les classes en alemany. A Ginebra, Lausana i Neuchatel, les classes s'imparteixen en francès, i a Lugano en italià. D'aquesta manera, és possible estudiar en les diverses llengües oficials de l'estat.
- Canadà:** Tal com passa en els casos anteriors, l'ensenyament universitari acostuma a ser en una de les dues llengües oficials segons la institució que es tria. Hi ha universitats que imparteixen les classes en anglès, i d'altres que imparteixen les classes en francès. El fet que els funcionaris de l'Administració de Justícia hagin de conèixer la llengua pròpia del territori també incentiva l'estudi del Dret en ambdues llengües.

7.2. Possibles solucions per al cas català

Possibles solucions per garantir la formació dels jutges en català:

- Crear una assignatura de llenguatge jurídic en català. Si aquesta assignatura no és obligatòria a nivell curricular, garantir que superar-la acrediti un nivell superior de català.
- Garantir la presència d'un grup en català per a totes les assignatures obligatòries. Només així els juristes que surtin d'universitats catalanes tindran un coneixement lingüístic suficient per desenvolupar-se professionalment en català.
- Els grups que facin la classes en català han d'apostar per materials acadèmics i manuals en català, ja sigui amb la creació de serveis de traducció o emprant materials directament elaborats en català. L'oferta d'aquests materials és més aviat baixa avui dia, però aquesta mesura n'augmentaria la demanda, i a mig termini, l'oferta disponible.

8. Els acords i les relacions judicials en el marc internacional

En el marc internacional de representació de l'estat, el castellà actua com l'única llengua representativa i vàlida de l'estat en les relacions judicials, en la transmissió de documents o d'informació o un altre tipus de processos judicials. En cap cas es té en compte el català, ni com a opció per trametre informació ni com a mitjà per a les relacions internacionals.

Per posar un exemple, la Llei 23/2014, de reconeixement mutu de resolucions penals a la Unió Europea, ignora el català i no en permet l'ús en cap cas. Els models de formularis i certificats que s'adrecen a Espanya, cal fer-los en castellà. En l'article 17 s'arriba a dir que quan el certificat d'un altre país no vingui en castellà "es retornarà immediatament" a l'autoritat judicial de l'estat emissor perquè el tradueixi, llevat que hi hagi un conveni signat pel qual s'accepti una altra llengua.

Aquest seria el cas del conveni entre Espanya i Portugal del 19 de novembre del 1997, pel qual la documentació rebuda en matèria penal i civil internacional pot ser acceptada en portuguès. Això vol dir que l'Administració de Justícia espanyola obliga a acceptar un document escrit en portuguès, i alhora a rebutjar-ne un que estigui escrit en català. Per posar un altre exemple, el Reial decret 936/2001 sobre l'exercici de l'advocacia a Espanya amb el títol professional d'un estat de la Unió Europea obliga a presentar tota la documentació en castellà, i el català no s'admet en cap cas.

Més enllà de la Unió Europea, els acords amb d'altres països també preveuen l'obligació de presentació de documents i funcionament a Espanya exclusivament en castellà. Això passa en tots els acords. Per posar un exemple, el cas dels acords amb la Xina i Hong Kong, signats el 15 de novembre de 2012, per al trasllat de persones condemnades o en assistència judicial en matèria penal; Espanya només admet les actuacions, sol·licituds d'assistència o documents tramesos des de la Xina i Hong Kong en castellà, però no en català ni en cap altra llengua.

8.1. Situació en el Dret comparat

En l'àmbit dels acords i les relacions judicials en el marc internacional, la realitat és encara més particular de cada estat que en els àmbits anteriors. Cal saber, que més enllà de la legislació general, cada estat pot tenir acords bilaterals amb d'altres i arribar a acords concrets sobre l'acceptació de documents i resolucions judicials estrangeres en diferents llengües. Tot i així, podem assenyalar un seguit de prescripcions generals:

Bèlgica: Admet documents judicials en qualsevol de les seves llengües oficials, i fins i tot, en anglès.

Suïssa: Admet resolucions judicials en alemany, francès i italià, a més dels tractats bilaterals que pugui tenir amb d'altres estats.

Canadà: El poder judicial canadenc admet resolucions judicials estrangeres en qualsevol de les dues llengües oficials segons la constitució: l'anglès i el francès.

8.2. Possibles solucions per al cas català

Malauradament, la dificultat principal en l'àmbit de les relacions internacionals és normativa. Resulta molt difícil defensar el català en el marc de les relacions internacionals sense la cobertura d'un estat, precisament perquè els estats son, encara ara, els actors principals en l'àmbit internacional. Així doncs, l'única solució passa per què la Llei 23/2014, de reconeixement mutu de resolucions penals a la Unió Europea, s'adapti al funcionament teòricament plurilingüe de la seva justícia.

9. Els costums i les inèrcies

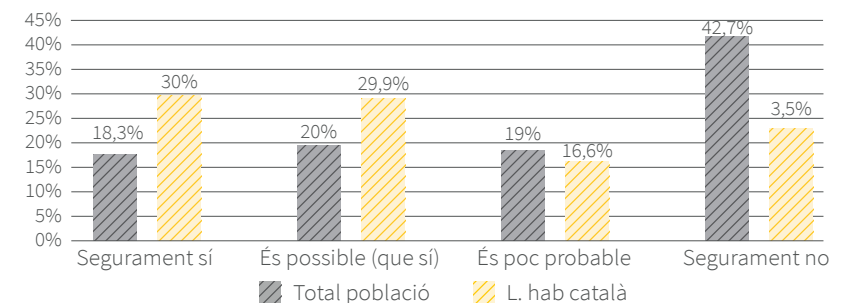
L'Administració de la Justícia és un àmbit que funciona amb molts convencionalismes, formalitats i rutines. En aquest aspecte, el costum de fer les coses d'una manera determinada, en aquest cas en castellà, afecta el català negativament.

Aquest fet es veu clarament reflectit a les notaries i els registres. Malgrat que a Catalunya és obligatori tenir tots els formularis almenys en català, tal com estableix el Decret 204/1998 sobre l'ús de la llengua catalana en documents notariaus, molts cops cal demanar específicament aquests models en català, que d'entrada s'ofereixen en la versió castellana. I passa el mateix a l'hora de fer escriptures. En el cas de les notaries, només en un 32% dels casos s'ofereix triar la llengua. Quan es planteja l'opció de triar la llengua, l'ús del català en les escriptures augmenta un 65,6%, de la qual cosa es dedueix que la rutina implica en general més ús del castellà que no del català. Però les dades oficials també reflecteixen una minorització de la llengua catalana; l'any 2018 només es van redactar en català un 8,4% dels documents notariaus elaborats a Catalunya.

10. La por de parlar la llengua pròpia, fins i tot quan hi tens el dret formal

Totes les situacions que es descriuen en els punts anteriors condueixen a una situació de temor. En ser el castellà la llengua "normal" i "habitual", parlar català esdevé gairebé un acte de militància. En d'altres paraules, el castellà és la llengua "anònima" i el català és una llengua que et "marca". Per aquesta raó, fins i tot amb una legislació que reconeix *de iure* el dret de fer servir el català en molts àmbits judicials, el català no hi és present; o com a mínim, no tant com caldria esperar.

La ciutadania percep aquesta legislació desigual i discriminatòria, i el context promou el castellà, com s'ha dit. Per posar-hi xifres, una enquesta encarregada per la Plataforma per la Llengua i elaborada pel Gabinet d'Estudis Socials i d'Opinió Pública (GESOP)¹¹, mostra una diferència clara entre el comportament dels catalanoparlants respecte del total de la població. Es pregunta a la població si creu que parlar en català en un judici en què el jutge parla en castellà els perjudicarà. Els resultats (gràfic 3) mostren que prop del 60% dels catalanoparlants (i un 38% del total de catalans) creuen que, o bé "segurament sí" o bé és "possible que sí".

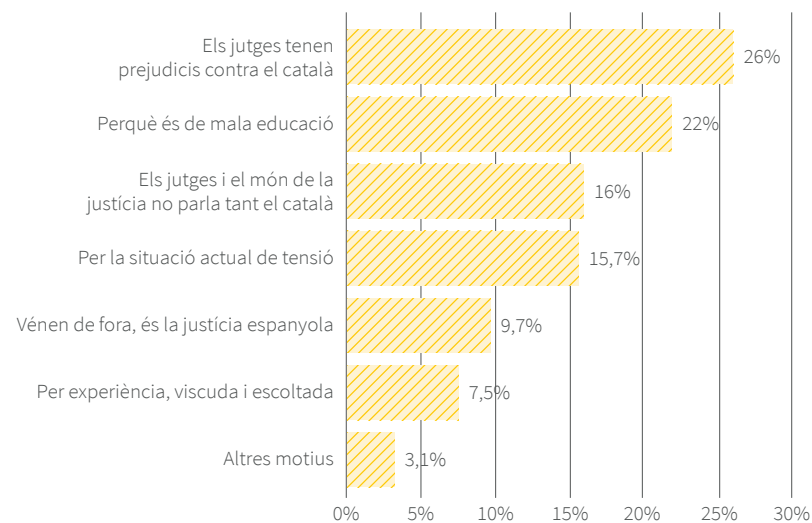

Gràfic 3. Resultats de la pregunta: "Ara imagineu-vos que us porten a declarar a un Jutjat de Catalunya acusat de fer soroll a casa vostra però podeu demostrar que és un error. Allà el jutge us fa una primera pregunta en castellà. Creieu que contestar-li en català us podria perjudicar?"

Font: GESOP (2018)

1 L'enquesta té una mostra de 1.602 persones i s'ha calculat amb un nivell de confiança del 95,5% si $p = q = 0,5$, amb un error mostral del $\pm 2,5\%$.

En aquesta mateixa enquesta, també es preguntava quins són els motius pels quals la població considera que l'ús del català els perjudicaria. Entre aquest 60% de la població catalanoparlant, els resultats (gràfic 4) mostren que la majoria de la població catalanoparlant veu com la llengua catalana és aliena al Poder Judicial, o bé que, directament, el poder judicial és hostil cap al català. Entre els motius que expressen aquesta realitat hi trobem que “els jutges tenen prejudicis contra el català” (26%), “els jutges i el món de la justícia no parla tant el català (16%), “per la situació actual de tensió” (15,7%), que “venen de fora, és la Justícia espanyola” (9,7%) o “per l'experiència viscuda” (7,5%). Tots aquests motius, que agrupen un total del 75% dels motius que exposen els catalanoparlants, són una mostra de la por i la desconfiança cap a l'ús del català en l'Administració de la Justícia, fet que pot ser creat per aquesta legislació.

Gràfic 4. Motius pels quals els catalanoparlants creuen que parlar en català davant d'un jutge els perjudicaria

Font: GESOP (2018)

Els professionals de l'advocacia no són aliens a aquestes pors. L'any 2015, el Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada va fer públic un estudi anomenat *Vies de potenciació de l'ús del català a l'Administració de justícia* que advertia dels obstacles extrajurídics i feia pública la dada que el 75% dels advocats que usen el català afirmen que als jutjats se'ls ha suggerit canviar cap al castellà.

Conclusions

El desembre de 2019, el Consell d'Europa va reprovar l'estat espanyol perquè no aplica la Carta europea de les llengües regionals i minoritàries, que fa 18 anys que va ratificar, i va emetre unes recomanacions. Una d'aquestes recomanacions és que “modifiqui la Llei Orgànica del Poder Judicial per assegurar l'ús de les llengües cooficials en els procediments judicials, quan una part ho demani”. El Consell també demana a l'estat espanyol que “millori l'ús de les llengües cooficials per part de l'Administració de l'Estat a les Comunitats Autònomes.

L'Estat espanyol no complirà aquesta recomanació. El Parlament espanyol ha tingut l'oportunitat de modificar l'article 231 de la LOPJ en diverses ocasions (la darrera el 2017), però el PP i el PSOE no ho han permès. Com hem pogut veure moltes vegades, tant en la diagnosi dels obstacles com en les propostes de solucions, la dificultat principal per a la normalització del català en l'àmbit de l'Administració de la Justícia la trobem en el marc normatiu i en la reticència de l'estat a modificar-lo.

L'Estat espanyol no practica cap política lingüística que no sigui perpetuar la llengua castellana com a única llengua d'ús. No respecta la seva mateixa Constitució, que en l'article 3 parla de l'oficialitat plena de “les altres llengües” en la seva comunitat autònoma, i destaca la riquesa cultural que aquestes llengües representen i les fa mereixedores d'una protecció especial. L'estat tampoc no executa les recomanacions europees vinculades al compliment d'un tractat internacional, la Carta europea de les llengües regionals i minoritàries, amb què s'ha compromès i de què ha tret rèdit polític internacional en mostrar-se com un estat sensible a la diversitat lingüística.

El dret d'usar el català en l'Administració de la Justícia està garantit en l'àmbit estrictament formal. Cal atribuir els nivells d'ús tan baixos per part de tots els actors involucrats a la manca de voluntat política de veure un problema real: si ets part d'un procediment judicial, tots els condicionants et continuen empenyent a fer servir el castellà i renunciar a la teva llengua, inclosa la por que fer servir el català pugui perjudicar els interessos propis (o els del teu client) en seu judicial. Si fas servir el castellà, mai no tindràs cap problema a la Justícia espanyola, ni subtil ni explícit, ni en els territoris on el castellà és llengua pròpia, ni en aquells on no ho és. En canvi, si fas servir el català pots trobar-te en una autèntica cursa d'obstacles. Aquesta situació provoca que només les persones més conscienciades i militants acabin fent servir el català.

Quins obstacles impedeixen l'ús del català a la Justícia?

Fetes aquestes constatacions, i dos anys després de la primera edició d'aquest informe-recull, podem concloure novament que el català s'acosta a la mort clínica en l'àmbit judicial si no es fa una presa de consciència del problema i s'adopten polítiques decidides, no només per garantir el dret de fer servir el català, sinó també per promoure'n els usos, que continuen subtilment perseguits. El català només escaparà d'aquest perill de mort si compta amb un estat propi on puguem crear i organitzar una justícia pròpia en aquesta llengua, o bé si es fa una reforma legislativa profunda que accepti el plurilingüisme estatal i elimini la preponderància del castellà sobre el català.

El present document també ens permet comprovar quina és la situació en d'altres països que compten amb realitats plurilingües. El contrast entre estats com Bèlgica, Suïssa o el Canadà i Espanya, és tan gran pel que fa a la defensa dels drets lingüístics dels ciutadans que, de fet, encara ens permet ser més conscients de l'anomalia jurídica de l'estat espanyol.

PLATA
FORMA
PER LA
LLENGUA

L'ONG del català

Amb el suport de:

**Generalitat
de Catalunya**

Plataforma per la Llengua
C/ Sant Honorat, 7. Principal 1a
08002 Barcelona
Tel.: 93 321 18 03
info@plataforma-llengua.cat
www.plataforma-llengua.cat